

УДК 378.147:378.091.8(73)

FEATURES OF EXTRACURRICULAR WORK WITH STUDENTS IN U.S. UNIVERSITIES

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ В УНІВЕРСИТЕТАХ США

Світлана Саяпіна

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-5808-7020
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Svetlana Sayapina

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-5808-7020
SHEI “Donbas State Pedagogical University”, Ukraine

ABSTRACT

The article states that in the 21st century, the mission of higher education institutions goes beyond the mere transmission of knowledge. It involves the individualization of the learning process and aims to create a student-centered educational environment in which students are active participants in the educational process. The focus is on developing a well-rounded individual who meets the modern demands of the labor market, works effectively, adapts to change, and contributes to societal development. The main positive characteristics of American higher education are considered: its multi-purpose and multifunctional nature; mandatory accreditation of all higher education institutions; the absence of a unified program-methodological center; division into two types – comprehensive and research universities; two levels of education – undergraduate (bachelor’s degree) and graduate (master’s and doctoral degrees); a flexible, tiered degree system; and conscious choice of specialization. It is emphasized that the main goal of classroom instruction in U.S. universities today is to develop students’ interest in the subject, familiarize them with its core principles, and define the main directions for independent work. Extracurricular activities have become regarded as the main form of the educational process, with the ratio of classroom to extracurricular learning being approximately 1:3. Based on the analysis of research conducted by American and domestic scholars, the main types of extracurricular activities in U.S. universities are identified as: student self-government, sports organizations, academic and professional organizations, volunteer and community organizations, project-based activities, multicultural engagement, and the arts. Examples of extracurricular activities within the U.S. university system are provided. It is concluded that the positive aspects of extracurricular activities in U.S. universities include: open access to information about available extracurricular opportunities; opportunities for independent professional development; the presence of tutors who guide extracurricular activities; the ability to create one’s own organization or club based on personal interests; the integration of extracurricular work with the educational process as a complementary component; productive use of free time; and the creation of an open educational environment.

Key words: *extracurricular work, out-of-class activities, U.S. universities, students, higher education institutions, features of U.S. higher education.*

Актуальність теми. Освіта є фундаментом розвитку держави, бо забезпечує наукове та культурне зростання країни, формує мислення громадян, спрямовує життя суспільства, перетворюючи його із «суспільства сьогодні» на «суспільство завтра». Загальновідомо, що є прямий зв'язок між рівнем освіченості громадян і політичними, економічними й соціальними змінами в країні. Отже, закономірним є твердження вітчизняних учених (О. Ковнір, М. Левківський, І. Лопушинський, В. Луговий, В. Огнев'юк, Н. Протасова та ін.), що зміни в суспільстві мають спиратися на модернізацію освіти.

Зважаємо на думку В. Огнев'юка, який розглянув реформування як сутнісну характеристику сучасної освіти та зазначив, що зміни в освіті ґрунтуються на трьох важливих імперативах: усебічному, універсально-цілісному, гармонійному розвитку особистості; формуванні нової парадигми проблемно-орієнтованого професіоналізму; переходові від одновимірної до багатовимірної людини (навчання стає мистецтвом, що сприяє прагненню особистості до саморозвитку) (Огнев'юк, 2013). Тим часом імперативи є важливими пріоритетами, що й має враховувати сучасна освіта, зокрема: посилення самостійності людини та її здатності до самоорганізації; уміння людини відстоювати власні права; готовність до співпраці, розвиток здібностей до творчої діяльності; формування терпимості до чужої думки, уміння вести діалог, віднаходити змістовні компроміси (Огнев'юк, 2013).

Розв'язання цієї проблеми здебільшого залежить від закладів вищої освіти, які проводять «... наукову, науково-технічну, інноваційну та/чи методичну діяльність, забезпечують організацію освітнього процесу й здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей» «з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» (Про вищу освіту, 2025).

Отже, констатуємо пошук нових підходів, форм, методів освітньої діяльності щодо формування компетентного та кваліфікованого фахівця в закладах вищої освіти. Вважаємо, що саме позааудиторну роботу можна використовувати як альтернативу традиційним методам навчання та об'єднувати теоретичні знання з практичними вміннями, що є ключовими для успішної професійної діяльності.

Схвалюємо думку М. Братко, Н. Бушко, Т. Децюк та ін., бо наразі постає необхідність вивчення зарубіжного досвіду, зокрема США як країни з розгалуженою системою позааудиторної роботи, здатною забезпечити умови для задоволення пізнавальних потреб студентів, надання можливостей для самореалізації та здобуття нових знань, формування вмінь і навичок (Децюк, & Бушко, 2018).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про важливість вивчення

освітнього досвіду США свідчить звернення до нього багатьох учених, дослідників. Цінними є теоретичні доробки, спрямовані на дослідження: шкільної освіти в США (А. Джурило, О. Глушко, С. Кравченко, О. Локшина, І. Маріуц, Н. Нікольська, М. Тименко, О. Шпарик та ін.); позашкільної освіти в США (М. Бойко, О. Биковська, О. Єгорова, Л. Нос, В. Палкуш та ін.); вищої освіти США (З. Гриценко, С. Калашнікова, О. Плахотнік, Ю. Рарог, О. Романовська, Ю. Романовська, О. Романовський, О. Тарасова, В. Титов та ін.); змісту та методики навчання обдарованих дітей у початковій і неповній середній школі США (О. Бевз, С. Цветкова та ін.); неформальної освіти США (Н. Горук, Н. Павлик, О. Шапочкіна та ін.); педагогічної освіти в США (Н. Авшенюк, К. Годлевська, Л. Дяченко, К. Котун, Т. Кошманова, М. Марусинець, О. Огієнко, Н. Постригач, Я. Пилинський та ін.) тощо.

Певні аспекти американської вищої школи досліджували вітчизняні вчені: І. Козубовська, О. Стойка, Л. Сідун (історико-педагогічні аспекти розвитку вищої освіти), Я. Колибаб'юк, О. Ліщинський, А. Майоров (функціонування вищої школи), М. Гагарін, В. Кремін, М. Степко та ін. (структура вищої освіти), В. Лунячек (управління освітою), Я. Антонюк, О. Циркун (інноваційні стратегії дослідницьких університетів світового класу США), І. Булах, О. Волосовець, Ю. Вороненко, І. Зварич та ін. (педагогічні засади оцінювання знань студентів), О. Магдюк (підготовка шкільних консультантів в університетах США), О. Мартинюк (підготовка магістрів технічного перекладу), Т. Олендр, А. Степанюк (моніторинг якості вищої освіти), О. Садовець (професійне становлення вчителя), Б. Гонтарев, В. Параїл, С. Романова, Т. Тартарашвілі та ін. (роль і значення гуманітарної освіти) та ін.

У США проблеми вищої освіти розглядали американські вчені: Ч. Беннетт (Ch. Bennett), Л. Кремін (L.A. Kremin), К. Лукас (C.J. Lucas), Дж. Р'юрі (J. Rury) та ін. (виникнення й розвиток освіти); М. Беррі (M. Berry), Д. Бок (D. Bok), Л. Гордон (L. Gordon), В. Джейнс (W. Jeunes), Б. Кларк (B. Clark), М. Хоган (M. Hogan) та ін. (загальноісторичний розвиток системи вищої освіти); А. Астін (A. Astin), М. Бендлер (M. Bandler), М. Бренсон (M. Branson), Т. Деніц (T. Danitz), П. Діедеріч (P. Diederich), М. Ефрік (M. Africk), К. Коннон (C. Cannon), Б. Літл (B. Little), Р. Молл (R. Moll), Дж. Ноах (J. Noah), Дж. Томас (J. Thomas), Л. Тобаш (L. Tobash) (підходи до оцінювання знань, умінь, навичок студентів, їх розробка й вдосконалення); А. Вітакер (A. Whitaker), Дж. Маккомбс (J. McCombs) (цінність позанавчальних програм); А. Тінклер (A. Tinkler) (академічно-громадське навчання як позааудиторна робота) та ін. Учений Д. Дудерштадт (J. Duderstadt) зазначив, що сучасні університети США перетворилися в міжнародні центри освіти, що сприяє поєднанню наступності та новацій в американській соціально-педагогічній думці (Duderstadt, 2000).

Аналіз поглядів американських учених дає підстави вважати, що заклади вищої освіти спрямовують свою діяльність на формування знань, практикують поведінкові стилі та певні установки, необхідні для безпосередньої участі здобувачів у житті, ефективне та результативне формування професіонала, розвиток його творчого потенціалу, почуття впевненості в собі.

Про особливості позанавчальної діяльності, позааудиторної роботи в університетах США зазначено в дослідженнях Л. Півневої, О. Сухомлинської (питання розвитку молодіжної свідомості, позанавчальної діяльності студентів); Т. Децюк, Н. Бушко (особливості позааудиторної роботи зі студентами); Н.Крюкової (проблеми аудиторної та позааудиторної роботи); І. Сулим-Карлір, Н. Тимошук (самостійна позааудиторна робота студентів); К. Новикової (позааудиторна робота з обдарованими студентами) та ін.

Водночас дослідження засвідчили, що недостатньо вивченими наразі є особливості позааудиторної роботи зі студентами в університетах США.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає в розкритті деяких аспектів проблеми щодо особливостей позааудиторної роботи зі студентами в університетах США.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У ХХІ столітті місія закладів вищої освіти вийшла за межі лише передачі знань, наразі передбачає індивідуалізацію навчального процесу, полягає в процесі створення студентоцентрованого освітнього середовища, де студенти є активними учасниками освітнього процесу, та спрямована на формування всебічно розвиненого здобувача, який відповідає сучасним вимогам ринку праці, ефективно працює, адаптується до змін і робить власний внесок у розвиток суспільства. Так, американські вчені Р. Бар і Д. Таг розробили студентоцентровану модель навчання, що передбачає зміну ролей головних суб'єктів освітнього процесу, за якою здобувачі є відповідальними за своє навчання, а освітній заклад лише мобілізує їх (Bar, & Tagg, 1995).

Узагальнення результатів аналізу наукової літератури, особистий досвід уможливають зазначити, що унікальність вищої освіти США полягає у свободі, гнучкості, наступності, масштабності, варіативності, об'єктивності тощо та відповідає зазначеній освітній місії.

Такі висновки стали можливі, бо в другій половині ХХ - на початку ХХІ століття в навчальному процесі освітніх закладів США відбулися значні зміни, що суттєво вплинули на підвищення якості освіти. Характерними особливостями сучасної вищої освіти є:

- багатоцільовий і багатофункціональний характер (від забезпечення базовими загальними знаннями, потім вузькою спеціалізацією до проведення фундаментальних досліджень);
  - обов'язкова акредитація всіх ЗВО (визначення відповідності чи невідповідності університету певним стандартам);
  - відсутність єдиного програмно-методичного центру;
  - поділ на два типи: багатопрофільні (бакалаврський та магістерський ступінь підготовки) та дослідницькі (магістерський та докторський ступінь підготовки);
  - поділ на два рівні підготовки: нижчий (undergraduate level) (ступінь бакалавра (Associate Degree and Bachelor's Degree)) і вищий (graduate level) (ступені магістра та доктора (Master's Degree and Doctor's Degree)) рівні підготовки;
-

– гнучка ступенева система (переривання навчання на будь-якому рівні, згодом – поновлення на навчання з можливістю зміни спеціалізації);

– свідомий вибір спеціалізації (перші два роки здобувають кредити з дисциплін загального циклу, наступні два роки усвідомлено обирають і здобувають кредити з дисциплін обраного фаху) (Саверська-Лихошва, 2003; Смолікевич, 2012).

Загальновідомо, що Сполучені Штати постійно вдосконалюють і модернізують освітню систему так, щоб вона відповідала останнім досягненням науково-технічного прогресу. За останні десятиліття значна частина традиційних форм, методів навчання (лекції, семінарські заняття тощо) замінено інтерактивними методами та прийомами самостійної роботи (збір найрізноманітнішої інформації, підготовка доповідей, презентацій, написання резюме, заяв, аналіз проблемних ситуацій, випереджувальні завдання, (спрямовані на ознайомлення з матеріалом до його вивчення за програмою на заняттях) тощо). Унаслідок цього, зазначила Т.Олендр, трансформувалася характер аудиторних і позааудиторних занять. Учена констатувала, що головною метою аудиторних занять в університетах США наразі є розвиток інтересу здобувачів до дисципліни, ознайомлення з її основними принципами та визначення напрямів самостійної роботи, а позааудиторні заняття стали розглядати як основну форму освітнього процесу, у співвідношенні аудиторного та позааудиторного навчання – 1:3 (Олендр, 2012).

Зауважимо, що немає єдиного підходу до потрактування поняття «позааудиторна робота».

Вітчизняні науковці розглядають позааудиторну роботу як: систему взаємопов'язаної діяльності суб'єктів освітнього процесу, яка є невід'ємним складником професійної підготовки майбутніх фахівців і здійснюється поза розкладом, метою якої є створення умов для особистісного розвитку студентів і їхньої самореалізації, а також для практичного застосування теоретичних знань (Децюк, & Дударенко, 2018); систему навчальних і виховних заходів, що є органічним складником освітнього процесу та створює умови для всебічного розвитку, соціального становлення й самореалізації студентів (Ніколаєнко, 2013).

Дослідниця О. Вдовиченко на основі аналізу поглядів вітчизняних учених (А. Алексюк, А. Аюрзанайн, С. Панченко, П. Підкасистий, Л. Савенкова, В. Тернопільська та ін.) виокремила структуру позааудиторної діяльності: самостійна навчальна робота здобувачів (підготовка до аудиторних занять, виконання самостійної роботи до навчальних дисциплін, написання реферативних повідомлень, курсових, випускних робіт); діяльність із самоврядування студентського колективу (самостійне розв'язання проблем життєдіяльності студентської групи); культурно-дозвіллева діяльність за інтересами (участь в об'єднаннях за інтересами, конкурсах, змаганнях тощо); підвищення професійної майстерності (цілеспрямоване вдосконалення вмінь професійної спрямованості (спортивні тренування, участь у студентських наукових конференціях, стажуваннях, тренінгах тощо) (Вдовиченко, 2018).

Американські вчені (О. Астін, С. Крафт, Г. Норманн, Н. Уїлсон та ін.) вважають, що позааудиторна робота розвиває та вдосконалює особистість студента. Так, О. Астін вважає, що позааудиторна діяльність впливає на навчання та динамічний розвиток здобувачів, регулює ступінь заглиблення їх у певну діяльність, узаємодію з іншими, призводить до збільшення інтересу до навчання (Astin, 1993), С. Крафт, досліджуючи вплив позааудиторної роботи на навчальні досягнення студентів, виявив, що така діяльність впливає на розвиток їхньої вмотивованості й амбіційності (Craft, 2012), Е.Паскарелла і П.Терензіні вказали на позитивний вплив позааудиторної діяльності на підвищення прагнення до навчання – освітні амбіції (Pascarella, & Terenzini, 1991).

Аналіз наукових досліджень американських (О. Астін, С. Крафт, Г. Норманн, Н. Уїлсон та ін.) та вітчизняних (Н. Бушко, Т. Децюк, К. Новикова, М. Семенюк та ін.) учених уможливив виокремити види позааудиторної діяльності університетів США: студентське самоврядування, спортивні організації, академічні та професійні організації, волонтерські та громадські організації, проектну діяльність, полікультурну діяльність та мистецтво.

Прикладом позааудиторної діяльності в системі університетської освіти США є програми академічно-громадського навчання (обов'язкова позааудиторна форма): програми, що підтримують розвиток студентських гуртожитків, спрямовані на задоволення потреб громади, розвиток лідерських навичок, релігійні, спортивні, університетські братства, жіночі клуби тощо.

Розробка та впровадження таких програм складається із шести етапів, спрямованих на допомогу, адаптацію здобувачів у громадах: визначення можливостей для діяльності студентів у громадах; вибір подальшого місця перебування; допомога в адаптації до нових соціальних умов; підготовка до безпосередньої громадської діяльності; залучення до рефлексії; оцінювання результатів виконання програми (Клонцак, 2018).

Позитивними рисами позааудиторної діяльності в університетах США є: наявність інформації про напрями позааудиторної роботи та всі її можливості в університетах у вільному доступі; самостійне підвищення професійного рівня (конспектування першоджерел, аналітичний розгляд наукових публікацій, підготовка до лекцій і семінарів, виконання наукових проектів, читання спеціальної літератури, відвідування гостьових лекцій тощо); наявність тьюторів, які скеровують студентів до читання книжок, супроводжують клас уверх «сходами науки» (Gordon, & Gordon, 1990); можливість створення своєї організації чи клубу, залежно від кола інтересів; невідірваність позааудиторної роботи від навчального процесу – доповнення його (рейтинговий бал, відповідно до якого призначають стипендію, залежить не лише від успіхів в аудиторній роботі, а й від участі в позааудиторній діяльності); корисне заповнення вільного часу (отримання практичного досвіду майбутньої професії, спілкування та знаходження друзів, освітні подорожі, поїздки, походи тощо); створення відкритого освітнього середовища, де студенти можуть поділитися своїми знаннями, активно обмінюватися ідеями та дослідницькими результатами, досвідом, розвивати критичне мислення, креативність, soft skill навички тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Аналіз особливостей позааудиторної роботи зі студентами в університетах США засвідчив її самобутність, ефективність, гнучкість, спрямованість на фізичний, психічний та соціальний розвиток здобувачів, самовдосконалення, зростання та реалізацію власного потенціалу, що виявляється в прагненні здобувати нові знання, навички та досвід. Участь у такій роботі сприяє формуванню професійних компетентностей, свідомого ставлення до суспільних процесів, готовності брати участь у громадському житті, розширенню загального рівня знань та розвитку здібностей, що є основою для подальшого навчання протягом життя, активній діяльності відповідно до кола своїх інтересів тощо.

Для вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців у системі вітчизняної вищої освіти вважаємо за доцільне розширювати впровадження позааудиторної роботи, опираючись на американський досвід, бо він включає організацію освітнього середовища та різні форми роботи, які виходять за межі стандартних лекцій та семінарів, що дозволяє студентам застосовувати отримані знання на практиці, формувати фахові та соціальні вміння, практичні навички, розвивати професійну культуру, інтелектуальні здібності, творче мислення.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Вдовиченко, О.М. (2018). Формування соціально-комунікативної культури студентів медичних навчальних закладів у позааудиторній роботі: дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.07 / Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом». Київ, Україна.

Децюк, Т.М., & Бушко, Н.С. (2018). Особливості позааудиторної роботи зі студентами в університетах США. *Молодий вчений*. (2(1)). 249–251.

Децюк, Т.М., & Дударенко, А.А. (2018). Форми та методи позааудиторної роботи студентів у вищих навчальних закладах. *Young Scientist*. (3 (55)). 81–85.

Клонцак О.І. Розвиток академічно-громадського навчання студентів у системі університетської освіти США: дис. канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, Україна.

Ніколенко, Л.М. (2013). Поняття позааудиторної діяльності у соціально-педагогічному аспекті. *Вісник Дніпропетровського ун-ту імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. (1). 21–25.

Огнев'юк, В. (2013). Реформування – як сутнісна характеристика сучасної освіти. *Освітологія*. (2). 9–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osvit_2013_2_3

Олендр, Т.М. (2012). Програми підготовки студентів природничих спеціальностей, що здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра у США й Україні: порівняльний аспект. *Вісник Черкаського університету: Серія «Педагогічні науки»*. (147). 32–38.

Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р., № 37-38, ст.2004. Дата оновлення: 21.08.2025 р., № 4579-IX. URL: <https://surl.li/gaoxcv>

Саверська–Лихошва, В. (2003). Освіта в США: Розвиток вищої освіти в США. *Історія в школі*. (9). 38–39.

Смолікевич, Н.Р. (2012). Переваги вищої освіти США. Психологічні науки: проблеми і здобутки. Додаток 1, Том II. Тематичний вип. «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». (1). 371–377.

Astin, A.W. (1993). *What Matters in College. Four Critical Years Revisited*. L.A.: Jossey-Bass.

Bar R.B., & Tagg J. (1995). From Teaching to bearing. A New Paradigm for Undergraduate Education. *Change*. 13–25.

Craft, S.W. (2012). *Impact of Extracurricular Activities on Student Achievement at the High School Level*. O.: University of Mississippi Publisher.

Duderstadt, J.J. (2000). *A University for the 21st Century*. Ann Arbor, MI: Univ. of Michigan press. 358 p.

Gordon, E. E., & Gordon, E. H. (1990). *Centuries of tutoring: a history of alternative education in America and western Europe*. Lanham, University Press of America, 437 p.

Pascarella Ernest T., & Terenzini Patrik T. (1991). *How College Affects Students*. San Francisco: Jossey-Bass.

REFERENCES

Vdovychenko, O.M. (2018). *Formuvannya sotsialno-komunikatyvnoi kultury studentiv medychnykh navchalnykh zakladiv u pozaaudytornii roboti: dys. kand. ped. nauk: spets. 13.00.07 / Pryvatne aktsionerne tovarystvo «Vyshchyi navchalnyi zaklad «PrAT «VNZ «Mizhrehionalna Akademiia upravlinnia personalom»*. Kyiv, Ukraina [in Ukrainian].

Detsiuk, T.M., & Bushko, N.S. (2018). *Osoblyvosti pozaaudytornoï roboty zi studentamy v universytetakh SShA. Molodyi vchenyi. (2(1)). 249–251. [in Ukrainian]*

Detsiuk, T.M., & Dudarenko, A.A. (2018). *Formy ta metody pozaaudytornoï roboty studentiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh. Young Scientist. (3 (55)). 81–85. [in Ukrainian].*

Klontsak O.I. *Rozvytok akademichno-hromadskoho navchannia studentiv u systemi universytetskoï osvity SShA: dys. kand. ped. nauk: spets. 13.00.01 / Lvivskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka. Lviv, Ukraina. [in Ukrainian].*

Nikolenko, L.M. (2013). *Poniattia pozaaudytornoï diïalnosti u sotsialno-pedahohichnomu aspekti. Visnyk Dnipropetrovskoho un-tu imeni Alfreda Nobelia. Serii: Pedahohika i psykholohiia. (1). 21–25. [in Ukrainian].*

Ohneviuk, V. (2013). *Reformuvannya – yak sutnisna kharakterystyka suchasnoi osvity. Osvitohiia. (2). 9–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ocvit_2013_2_3 [in Ukrainian].*

Olendr, T.M. (2012). *Prohramy pidhotovky studentiv pryrodnychkh spetsialnostei, shcho zdobuvaiut osvitno-kvalifikatsiinyi riven bakalavra u SShA y Ukraini: porivnialnyi aspekt. Visnyk Cherkaskoho universytetu: Serii «Pedahohichni nauky». (147). 32–38. [in Ukrainian].*

Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r., № 37-38, st.2004. Data onovlennia: 21.08.2025 r., № 4579-IX. URL: <https://surl.li/gaoxcv> [in Ukrainian].

Saverska–Lykshosha, V. (2003). *Osvita v SShA: Rozvytok vyshchoï osvity v*

SShA. Istoriiia v shkoli. (9). 38–39. [in Ukrainian].

Smolikevych, N.R. (2012). Perevahy vyshchoi osvity SShA. Psykholohichni nauky: problemy i zdobutky. Dodatok 1, Tom II. Tematychnyi vyp. «Mizhnarodni Chelpanivski psykholoho-pedahohichni chytannia». (1). 371–377. [in Ukrainian].

Astin, A.W. (1993). What Matters in College. Four Critical Years Revisited. L.A.: Jossey-Bass. [in English].

Bar R.B., & Tagg J. (1995). From Teaching to bearing. A New Paradigm for Undergraduate Education. Change. 13–25. [in English].

Craft, S.W. (2012). Impact of Extracurricular Activities on Student Achivement at the High School Level. O.: University of Mississippi Publisher. [in English].

Duderstadt, J.J. (2000). A University for the 21st Century. Ann Arbor, MI: Univ. of Michigan press. 358 p. [in English].

Gordon, E. E., & Gordon, E. H. (1990). Centuries of tutoring: a history of alternative education in America and western Europe. Lanham, University Press of America, 437 p. [in English].

Pascarella Ernest T., & Terenzini Patrik T. (1991). How College Affects Students. San Francisco: Jossey-Bass. [in English].

АНОТАЦІЯ

У статті зазначено, що у XXI столітті місія закладів вищої освіти вийшла за межі лише передачі знань, вона передбачає індивідуалізацію навчального процесу, полягає у створенні студентоцентрованого освітнього середовища, де студенти є активними учасниками освітнього процесу, та спрямовується на формування всебічно розвиненого здобувача, який відповідає сучасним вимогам ринку праці, ефективно працює, адаптується до змін і робить власний внесок у розвиток суспільства. Розглянуто основні позитивні характеристики американської вищої освіти: багатоцільовий і багатофункціональний характер; обов'язкову акредитацію всіх ЗВО; відсутність єдиного програмно-методичного центру; поділ на два типи: багатопрофільні та дослідницькі; поділ на два рівні підготовки: нижчий (ступінь бакалавра) і вищий (ступені магістра та доктора) рівні підготовки; гнучку ступеневу систему; свідомий вибір спеціалізації. Підкреслено, що головною метою аудиторних занять в університетах США наразі є розвиток інтересу здобувачів до дисципліни, ознайомлення з її основними принципами та визначення основних напрямів самостійної роботи, а позааудиторні заняття стали розглядати як основну форму освітнього процесу, у співвідношенні аудиторного та позааудиторного навчання – 1:3. На основі аналізу наукових досліджень американських і вітчизняних учених виокремлено види позааудиторної діяльності університетів США: студентське самоврядування, спортивні організації, академічні та професійні організації, волонтерські та громадські організації, проектну діяльність, полікультурну діяльність та мистецтво. Наведено приклади позааудиторної діяльності в системі університетської освіти США. Підсумовано, що позитивними рисами позааудиторної діяльності в університетах США є: наявність інформації про

напрями позааудиторної роботи у вільному доступі; самостійне підвищення професійного рівня; наявність тьюторів, які скеровують позааудиторну діяльність; можливість створення своєї організації чи клубу залежно від кола інтересів; невідірваність позааудиторної роботи від навчального процесу – доповнення; заповнення вільного часу з користю; створення відкритого освітнього середовища тощо.

Ключові слова: *позааудиторна робота, позанавчальна діяльність, університети США, студенти, заклади вищої освіти, особливості вищої освіти США.*

УДК 378.035:34:[37.011.3-051:62/.64]

**PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF
INFORMATION AND TECHNOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE
EDUCATION MANAGERS**

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ
ОСВІТИ**

Олександр Семесенко

*здобувач 2 курсу
третього рівня вищої освіти
освітньої програми
«Професійна освіта»
E-mail: alexsemenko@gmail.com
ORCID 0009-0009-0190-2245
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет», Україна*

Alexander Semenko

*getter of the 2 year of the third
(educational and scientific) level of
higher education of the educational
program “Professional education”
E-mail: alexsemenko@gmail.com
ORCID 0009-0009-0190-2245
SHEI «Donbas State Pedagogical
University», Ukraine*

ABSTRACT

The current stage of education development is characterized by the intensive introduction of digital technologies, which leads to increased requirements for the information and technological competence of students. One of the key areas of modernization is the creation of conditions for the active involvement of students and pupils in information and technological activities, which involves not only the use of digital tools, but also the development of relevant skills: analytical thinking, information processing skills, technical literacy, and creativity. The article analyzes the pedagogical conditions, which we understand as a set of organizational, pedagogical, psychological, and didactic measures aimed at exerting external and internal influence on the educational process of professional training of future education managers.

Based on competency-based and systematic approaches to the formation of information and technological competence, and leading principles, in particular goal